הלכה · משנה תורה · מפרשים · משנה למלך · ספר שופטים

משנה למלך על משנה תורה, הלכות עדות

רבי יהודה רוזאניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה למלך על משנה תורה, הלכות עדות

רבי יהודה רוזאניס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-למלך-על-משנה-תורה-הלכות-עדות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ב 4
הלכה ג 4
פרק ב 4
הלכה א 4
פרק ג 5
הלכה ה 5
הלכה ט 6
הלכה יא 6
פרק ד 6
הלכה ה 6
פרק ה 7
הלכה א 7
הלכה ה 7
פרק ו 8
הלכה א 8
הלכה ז 8
פרק ח 9
הלכה א 9
פרק י 10
הלכה ב 10
פרק יא 10
הלכה ו 10
פרק יב 10
הלכה א 10
הלכה ב 10
פרק יד 11
הלכה ג 11
הלכה ד 11
הלכה ה 11
הלכה ז 11
פרק טו 12
הלכה א 12
הלכה ג 12
פרק טז 13
הלכה ה 13
פרק יח 13
הלכה ה 13
פרק כ 13
הלכה א 13
הלכה ג 13
פרק כא 14
הלכה א 14
הלכה ד 14
הלכה ו 14
הלכה ז 14
פרק כב 14
הלכה ה 14

פרק א

הלכה ב

היה העד חכם גדול וכו'. מ"ש מרן בכ"מ וכיון דבחד ממחוייבי מלקות שייך למימר הכי לא פלוג רבנן, נראה ברור דגבי מכות אין צ"ל דכיון דבחד גוונא שייך לומר דחייב לילך לכל ב"ד לא פלוג רבנן דגבי מכות אי לפוטרו הוא בא ודאי דחייב להעיד בכ"מ אי משום פגמו של לוקה דקרי ליה תורה רשע ללוקה ואי משום שיארע לו תקלה ע"י הלקיה והוי דומיא דנפשות. ואם בא לחייב מלקות חייב משום ובערת הרע מקרבך שכתב הרא"ש דסתמו בכל דבר עבירה אתמר:

הלכה ג

כהן גדול אינו חייב להעיד וכו'. מ"ש מרן בכ"מ משמע דבכ"ג לא שני לן בין עדות ממון לעדות שמפריש בה מאיסור. לדעתי קשה הוא דלאפרושי מאיסור כקטן כגדול חייבים לילך בכ"מ להעיד ואפי' כ"ג ואפי' מלך ואין חכמה לנגד ה' והכי כתבו התוס' בפשיטות בר"פ כהן גדול. ודברי רבינו אפשר שסמך על מ"ש דגבי איסורא אין חכמה לנגד ה' ואפי' בכ"ג שייכא ומשום דכתב דת"ח אין חייב לילך לב"ד פחות ממנו כתב דגבי כ"ג כל ב"ד הוו פחות ממנו ודוקא בממונא ודו"ק:

פרק ב

הלכה א

בזמן שהם מכחישין זה את זה כו'. מ"ש מרן בכ"מ אבל במ"ש רבינו שהם מכלל החקירות אם אמר איני יודע למה עדותו בטלה הא אין העדים נזומים על ידם וצ"ע ע"כ. נראה לומר דס"ל לרבינו דדוקא בחקירות דבאיזה יום או שעה דלא שייכי בגוף העדות הוא דבעי מאי שנא מבדיקות דהיינו כליו שחורים או לבנים כיון דחקירות ובדיקות מן התורה נינהו ולזה צריך הטעם משום דהויא עדות שאי אתה יכול להזימה אבל בחקירות דשייכי בגוף העדות שעליו נהרג כגון במה עבד או במה הרגו בלא טעמא דעדות שאי אתה יכול להזימה אם אמר העד איני יודע עדותם בטלה. (א"ה לענין דיני ממונות אי שייך לומר עדות שאי אתה יכול להזימה לא הוי עדות עי' מ"ש הרב המחבר לעיל פ"ג מהל' גניבה הלכה ח'):

פרק ג

הלכה ה

כל עד שנחקרה עדותו בב"ד כו'. בכמה דוכתי אמרינן כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד. וכתב מהרש"ך בח"ב בנוספות סימן א' וז"ל וזה מטעם שכיון שמה שמעידים שאמר בשעת המכר שלא מכר החזקה הנזכרת כי אם לעלות לא"י עדותן זו היא בשטר לא מיקרי חוזר ומגיד אלא חשיב כתרי ותרי דעלמא כו'. ולא ידעתי טעם בזה שכתב הרב דמה לנו אם עדותם בשטר או בע"פ כיון שקדם שטר הראשון שחתמו הם בעצמן בלי שיור או איפכא שכתבו שטר למוכר שהיה בתנאי ונעשה כמי שנחקרה עדותם בב"ד כל שחתמו אח"כ הפך זה הוה ליה כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ומה לנו אם עדות השני הוא על פה או בשטר ודברים הללו אחר המחילה אין ראויין לשומען. אחר שכתבתי זה ראיתי תשובת הריטב"א הביאה מרן סימן מ"ו שכתב הרב ז"ל דרך פשיטות כל מה שכתבתי ולהוכיח זה הוי יגיעת בשר ודוק. וכבר נשאתי ונתתי עם אחד מהחכמים השלמים בעלי הוראה ואמר לי שאפשר שכוונת הרב היתה לומר שאם היה סתירת שני השטרות אלו שלא הוזכר בהם זמן או באחד מהם ולא הוברר איזה שטר הוא הקודם והוה מספקא לן אם השטר של לוקח שכתוב בלי תנאי ושיור הוא הקודם או איפכא הוה אמרינן אוקי ארעא בחזקת מרה קמא מה שא"כ בעדות בעל פה דהשתא הוא דמעידין על בטול תנאי הכתוב בשטר בלי שיור ותנאי וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וכוונת הרב ז"ל אם היתה כן דבריו לא מוכיחין כלל וכל מרוצת דבריו לא משמע כלל שירד הרב לזה ואין כאן רמז מזה שלא תלה הרב דינו אלא אם העדות הוא בשטר או בע"פ. והנחה זו שפירש חד מן חברייא נר"ו הם דברי נביאות, מלבד זה אף שהיא כן ואמת יהגה חכו לענין דינא צריכא רבה אין כאן מקום להאריך עוד וצ"ע: כתב מהרימ"ט חה"מ ס"ס נ"ד. דשאלו בירושלמי גבי שטרי חוב המוקדמים מי מודיע ואמר ר' יוחנן הן הן עדיו ופריך והא עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותם בב"ד ומשני תמן כשאומר לא חתמנו ברם הכא על זה חתמנו ועל זה לא חתמנו והקשה הרב וז"ל וא"ת מאי שנא מהא דאמרינן עשאה סימן לאחר אבד את זכותו וכו' ואמאי לא מהימנינן ליה כשיאמר על זה לא חתמתי אלא על עיקר המכר בלבד כו'. ויש לחלק הרבה בין ההיא דעשאה סימן לאחר להההיא דשט"ח המוקדמים דכיון דסיום המצרים בירור דבר הנמכר הוא כמה הוא מה שמכר ובלאו הכי לא ידעינן מה שמכר היינו גוף הדבר שמעיד עליו ואינו כמו זמן השטר שהוא ענין חוץ מההלואה ושייך לומר על זה חתמתי כו'. ועי"ל דכיון דשייך בדבר העד לא מהימן לומר על זה חתמתי דלגבי עצמו לא מהימן והוי כשטר

היוצא לפנינו דמסתמא תלינן דאכולה מלתא מסהדי אלא כשבאים עדי השטר בפנינו ופירשו דבריהם הוא דנאמנים משום דלא שייכי בה והוי כעדות דעלמא ואין בזה חוזר ומגיד דיכול לתרץ דבוריה אבל כשהוא נוגע בדבר אזדא ליה סהדותיה ודייניין כסתם שטרות דאכולה מלתא מסהדי וזה ברור בעיני ודוק:

הלכה ט

אמרו על תנאי היה שטר זה כו'. עיין בתשובת הריב"ש סימן תע"ו שכתב וכן נמי אמרינן בכתובות דעדים החתומים על השטר נאמנים לומר תנאי היו דברינו ועוקרין השטר כו' ואין דין זה מוסכם דיש מן הראשונים (א"ה כמבואר בדברי הרמב"ם אלו) דאית להו דאין נאמנין אלא כשאין כתב ידן יוצא ממקום אחר:

הלכה יא

גם בדיני ממונות אין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין כו'. עיין בתשובת מהרש"ך ח"ג סימן א' דממרוצת דברי הרב נראה דבנדון דידיה לכ"ע הוי ספיקא דרבנן משום דחשיב ליה כדין תרי ותרי דקי"ל דהוי ספיקא דרבנן אך אני מהסס בזה לפי שלא נתבאר בשאלה אם כשהזימו כת עדי הקדושין היה בפני המקדש וכן מה שהעידו בהכחשת דבר הקדושין אם היה בפני המקדש שאם לא היה בפניו א"כ אליבא דמ"ד דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין אין כאן הכחשה כלל שהרי הסוברים זאת הסברא כתבו דטעמא דהזמה שלא בפניהם הויא הכחשה הוא משום דלא הויא חוב דעדים אלא חוב דבעל דין והרי הוא בפנינו וכבר הביא הרב המחבר ז"ל דבריהם (א"ה שם בסי' הנזכר) ונמצא דבנדון זה אליבא דמ"ד דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין ואית ליה דהזמה שלא בפניהם חשיב הזמה לפסול את העדים אין כאן קדושין כלל. ולמ"ד דאין מקבלין ואם קבלו אינה עדות בנדון כזה שהוזמו כת העדים שלא בפני המקדש וכן עדות יצחק חנוק"ה והר"ב משה אם היה שלא בפני המקדש אין כאן עדות כלל והרי היא מקודשת גמורה ולא שייך כאן דין תרי ותרי וצ"ע. שוב ראיתי למהראנ"ח ח"א סי' ס"ח שהשיב על שאלה זו שכתב הרב המחבר וכתב ככל אשר כתבנו יע"ש. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר לעיל פ"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ו'):

פרק ד

הלכה ה

וכן אם היה עד אחד בכתב וע"א בע"פ מצטרפין. בתשובת הריב"ש סימן קכ"ז כתב בשם הרמב"ן דלפי הירושלמי עד אחד בשטר אינו כלום ואפי' לשבועה אינו זוקק ובסי'

קנ"ב כתב הרב שדעת הרמב"ן דלעולם זוקק לשבועה וכאן כתב בהפך בשם הרמב"ן. ובסי' קצ"ג כתב בשם הרמב"ן ז"ל ליישב הירושלמי עם תלמודא דידן וגם הירושלמי ס"ל דעד אחד בכתב מהני ומצטרף הפך מ"ש כאן בשמו וצ"ע. ואיכא לעיוני טובא הבעיא האחרת שהיא בירושלמי הביאו הריב"ש סימן קכ"ז דבעי רבי מונא עד אחד בכתב מהו לזוקקו לשבועה וכו' היאך יתיישב לפי דרכו של הרמב"ן:

פרק ה

הלכה א

אין חותכין דין מן הדינים כו'. (א"ה עיין בדרשות הרב המחבר בדרך מצותיך דף ס"ו ע"ג):

הלכה ה

נמצא אחד מהם קרוב או פסול בטלה העדות כו'. היכא דנמצא אחד מהם פסול מחמת שנוגע בעדות תתקיים העדות בשאר כ"כ הריב"ש סימן קס"ח וקצ"ה ועיין במ"ש הרב בעל המפה בסי' ל"ו ס"א מהריט"ץ סי' רי"ח. ועיין בבעה"ת שער נ"א ח"ד סימן ט' שכתב הפך דברי הריב"ש ז"ל. ודין זה הוא תמוה בעיני דהיכא דנפסל משום נוגע בדבר לא אמרינן עדותן בטלה וכדמוכח סוגיא דמכות דאמרינן במקיימי דבר הכתוב מדבר. שוב ראיתי להרא"ש כלל ג' סימן י"ג שכתב כדברי בעה"ת דבפיסול ממון נמי אמרינן נמצא אחד מהם פסול עדותם בטלה ודבריהם נפלאו ממני וזכורני שכמה מרבוותא מסכימים לסברא זו של הריב"ש והדבר צריך הכרע וצ"ע. (א"ה עיין לקמן פרק י"ד מהלכות אלו הלכה ז'). נסתפקתי במי שאינו פסול לכל העולם אלא לאיש אחד וכגון ההיא דאמרינן בס"פ נערה נפקא מינה לאורועי סהדי והעיד זה העד עם עדים אחרים אי אמרינן בזה כל העדות בטלה ועיין בתשובת המבי"ט ח"א סימן א' ודוק: ויש להסתפק במי שנטל שכר להעיד ונצטרף עם אחרים אי אמרינן דעדות כולם בטלה או לא. ולכאורה נראה דעדות כולם בטלה ולא דמי לפסול דנוגע בעדות דקי"ל דאין עדות השאר בטלה משום דנוטל שכר להעיד לאו משום נוגע בעדות מיפסיל אלא קנסא דרבנן משום דעבר על מה אני בחנם וכמ"ש הר"ן בס"פ האיש מקדש וכמו שהאריך מהרח"ש בקונטריסו (דף ד') יע"ש. שוב ראיתי להריטב"א בחדושיו ספ"ב דקדושין שכתב גבי נוטל שכר להעיד ואפשר שאין עדות כשרים נפסלת מפני צירופם ע"כ: כתב הרא"ש בתשובה כלל ס' סימן ג' וז"ל שטר הצוואה הוא בטל מאחר שאחד מן העדים החתומים בו הוא קרוב נתבטל השטר וכמאן דליתיה דמי ואין דנין על פי השטר כלל אבל העד שאינו קרוב

אם הוא זכור לעדותו יבא לפני ב"ד ויעיד וכו'. ודברים תמוהים הם דכיון שחתם הכשר עם הקרוב ונתבטל השטר גם עדותם נתבטל לגמרי ואין הכשר ראוי להעיד אח"כ כלל כי כן הוא הדין בנמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותם בטלה ונפסלו כולם לגמרי באותה עדות והיאך כתב הרב שיבא הכשר ויעיד אח"כ בפני עצמו בב"ד אחר. ואי ס"ל להרב דשטר צוואה אינו בדין נמצא אחד מהם קרוב עדותם בטלה ולא אמרינן בזה עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותם בב"ד דמי שלא כתב אלא לזכרון בעלמא ואין לו דין שטר, עדיין קשה לשונו במ"ש ואין דנין ע"פ השטר דמשמע דאי לאו עדות הקרוב דין שטר היה לו וכעת צ"ע. שוב דקדקתי ומצאתי שהטור כתב כן בפשיטות ונראה שטעמם דאמרינן רווחא שבק הכשר וחתם הפסול ולא נצטרף הכשר ולכך יכול להעיד על פה אלא שהשטר פסול דהוי מזוייף מתוכו ועוד דיבאו להכשיר בעלמא קרוב ופסול והדברים עתיקים ודו"ק:

פרק ו

הלכה א

כבר ביארנו שקיום שטרות מדבריהם כו'. דברי מרן ז"ל תמוהים שדבריו הם נגד דברי רבינו ז"ל דרבינו כיון לומר דעדות שבשטר לא מהני דמפיהם ולא מפי כתבם אלא דמשום נעילת דלת הכשירוהו מדרבנן וראיית הרב ז"ל היא בהפך דמשמע התם דמדאורייתא אפילו קיום אין צריך ומשום הכי הימנוהו רבנן בדרבנן ויותר מזה קשה דרבינו בפ"ג מהלכות אלו גילה דעתו בפירוש דמדאורייתא לא מהני עדות השטר והרב הקשה לו מהאי מימרא שהביא כאן לסיועיה וצ"ע. (א"ה עיין פ"מ ח"א):

הלכה ז

שלשה שישבו לקיים את השטר כו'. דע דהיכא דאתו תרי סהדי לפסול אחד בגזלנותא ואתו תרי אחריני ומכחשי לתרי סהדי קמאי ואומרים שלא גזל אם מוציאין ממון ע"פ אותו העד בזה נחלקו אבות העולם דדעת ר"ח והרז"ה הוא דמוציאין ממון ע"פ העד משום דאמרינן אוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא בחזקתיה וכשר הוא ואע"ג דאיכא חזקת ממון נגד חזקת כשרות מ"מ ס"ל דחזקת כשרות עדיפא אך הרי"ף והרמב"ן חולקים בזה וס"ל דחזקת ממון עדיף מחזקת הגוף ואין מוציאין ממון על פיו וכבר נתבאר מחלוקת זה בארוכה בהר"ן ז"ל פ"ב דכתובות עלה דההיא דג' שישבו לקיים את השטר וקרא עליו ערער וכו' ועיין שם במה שכתב שם הרז"ה והרמב"ן במלחמות ה'. אך אני מסתפק היכא דאיכא פלוגתא דרבוותא באיזה דבר דמר אסר ומר מתיר ובא אחד ועשה אותה

פעולה שנחלקו עליה אם מוציאין ממון על פיו. ולכאורה נראה שדין זה תלוי באותו מחלוקת דר"ח והרי"ף שכתבנו דלר"ח מוציאין ממון על פיו דכיון דאיכא ספיקא אם אותה פעולה היא אסורה או מותרת אמרינן אוקי גברא על חזקתיה וכשר הוא ומוציאין ממון על פיו ולהרי"ף אין מוציאין ממון על פיו משום דחזקת ממון עדיף מחזקת הגוף. שוב התבוננתי בדבר וראיתי דאפשר לומר דבנדון זה אף ר"ח יודה דאין מוציאין ממון על פיו משום דבשלמא בספק דמציאות כגון אכל או לא אכל או בעל או לא בעל בזה הוא דשייך לומר אוקי גברא על חזקתיה ולא עשה אותה פעולה משום דמעיקרא בחזקת שלא עשה אותה פעולה קאי ורוב החזקות השנויות בתלמוד הוו כה"ג כגון ספק קטנה ספק גדולה אמרינן אוקמה אחזקתה וקטנה נולדה וכן ספק בתולה ספק בעולה אמרינן בתולה נולדה ואוקמה אחזקתה ולא נבעלה אבל בנדון דידן שהפעולה כבר נעשית כגון שאכל או שבעל אלא דאיכא ספק אם אותה האכילה או הבעילה היא אסורה או מותרת לא מהניא לזה חזקת הגוף דאיך נאמר דמשום חזקתו שאותה הפעולה היא מותרת. וראיתי בתשובת הרב בעל פ"מ ח"ב סימן ק"ה דמהר"א ששון ז"ל היה רוצה לומר דמי שעשה איסור דרבנן ואיכא פלוגתא דרבוותא אם באיסור דרבנן לפסלו בעינן חימוד ממון או לא אם מוציאין ממון על פיו או לא דתלוי במחלוקת הרי"ף ור"ח שכתבנו דלהרי"ף אין מוציאין ולר"ח מוציאין משום דמוקמינן ליה אחזקתיה שהיה כשר וחזקת הגוף עדיף מחזקת ממון. והרב בעפ"מ דחה דבריו משום דהתם לכ"ע ליכא חזקת הגוף דהא רשע הוא דעבד איסורא דרבנן אלא דלפוסלו איכא מ"ד דבעינן רשע דחמס יע"ש. ולפי מה שכתבנו אין צורך לזה דהתם אין הספק על הפעולה אם נעשית או לא אלא הפעולה כבר נעשית אלא דאיכא לספוקי אם פסלוה חכמים לעדות בשביל אותה הפעולה או לא בזה לא שייך לומר אוקי גברא אחזקתיה ולא פסלוהו חכמים. וראיתי להר"ן בפ"ק דקדושין על ההוא דאמרינן נתן הוא ואמרה היא ספיקא הוא וחיישינן מדרבנן (א"ה חבל על דאבדין):

פרק ח

הלכה א

מי שחתם על השטר כו'. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר לעיל פי"ז מהל' מלוה ולוה הלכה ח' ועיין לקמן פכ"ב מהלכות אלו הלכה ה'):

פרק י

הלכה ב

איזהו רשע כל וכו'. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר פ"ד מהלכות מלוה ולוה הלכה ו'):

פרק יא

הלכה ו

והפסול מדבריהם צריך הכרזה. הנוטל שכר להעיד אף שאין פיסולו כי אם מדרבנן לא בעי הכרזה כ"כ הר"ן בס"פ האיש מקדש והריטב"א ז"ל בחדושיו שם ודוק היטב בדבריהם דנראה דהם חולקים על סברת הרא"ה שהביא מרן (א"ה בב"י סי' ל"ד מכ"ח) דלאותו עדות לא בעינן הכרזה ודוק (א"ה עיין באורך לעיל פ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ו'):

פרק יב

הלכה א

כגון שנשבע לשקר או לשוא כו'. בתשובת הריב"ש סימן שי"א כתב להכריע דנשבע שלא לאכול ואכל הרי הוא חייב מלקות ורשע הוא ופסול לעדות ולשבועה אבל נשבע לאכול או לפרוע ולא עשה כיון דאינו חייב מלקות דלא עביד מעשה אינו פסול כו'. והכרעתו של הרב ז"ל משמע דהיא אפי' למאן דס"ל דאינו נעשה חשוד למסור לו שבועה בשבועת בטוי להבא וכ"כ בסימן רס"ו וז"ל ואפי' לרש"י שפירש דכי משתבע בקושטא קא משתבע ואפי' אם עבר עליה אינו חשוד להוציא שבועת שקר מפיו מ"מ לעדות נראה דפסול כיון שהחרימו עליו שלא לשחוק ושחק אבל הרשב"א ס"ל כסברת רש"י ואפ"ה כתב בסימן תתקס"ד על שנים שנתעצמו והחרימו שלא יטעון שום אחד מהם כי אם אמת ולבסוף נתחייב האחד שבועה לחבירו והשיב ועוד תדע ששבועה זו חמורה מן הראשונה לפי ששבועה ראשונה אפילו עבר על שבועתו אינו פסול לעדות. אלמא אפילו עבר על שבועתו הראשונה בקום עשה שהרי הוא נשבע שלא יטעון אלא אמת וטען שקר אפ"ה אינו נפסל בכך וצ"ע: כיצד ראוהו קושר או מתיר בשבת כו'. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר פ"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ו'):

הלכה ב

הרי ראובן נפסל בעדות שמעון ולוי כו'. בתשובת הרא"ש כלל י"א סי' ב' נשאל על הנשבע להכחיש העד שאמרו רבותינו שהעד ובעל דין מצטרפין יחד לפוסלו אם הוא

נפסל מיד ממילא או עד שיעידו עליו בב"ד יראה לי שצריך להעיד עליו וכו' ומאז והלאה הוא נפסל וכוונת הרב היא לאפוקי מדברי השואל דמספקא ליה אם נפסל ממילא וא"צ שיעידו עליו עכשיו בב"ד ולזה הוא שכתב דצריך להעיד עכשיו ומאז והלאה הוא נפסל אבל לעולם משיעידו עכשיו למפרע הוא נפסל משעה שנשבע דקיי"ל עד זומם למפרע הוא נפסל וזה ברור ודו"ק. אלא שלשון שכתב הרב מאז והלאה הוא דחוק שהיל"ל מאז הוא נפסל. (א"ה עיין בתשובת הרא"ש כלל ל"ח סימן ב'):

פרק יד

הלכה ג

ויש דברים שסומכין כו' זכור אני בפלונית שנשאת ונעשה לה מנהג הבתולות כו'. (א"ה עיין מ"ש מהרי"א בכתביו סי' פ"ט ובמ"ש עליו הרב המחבר לעיל פ"ו מהל' זכיה ומתנה סוף הלכה א' יע"ש):

הלכה ד

כל אלו שמעיד בהם הגדול כו'. מוהרימ"ט בזכרונותיו נסתפק ברשע ועשה תשובה אי לקטן מדמינן ליה או לעכו"ם ולא הכריע:

הלכה ה

וכן אם נעשה חתנו וכו'. עיין בתשובות מהרימ"ט ח"א ס"ס ע"ט במ"ש ומוקי לה כשהוחזק כתב ידו בב"ד קודם שנעשה גזלן וקודם שנעשה חתנו. וזה אינו דגבי חתנו אין אנו צריכין שיוחזק בב"ד קודם דדוקא בגזלן או נוגע בדבר הוא דחיישינן דהשתא הוא דחתם ולכך צריך שיוחזק קודם אבל הכא לאו משום האי הוא אלא גזרת הכתוב הוא הלכך אף אחר שנעשה חתנו אחרים מעידים עליו ודיו וכל זה מבואר בפרק מי שמת באותו פרק באותו מקום שהביא. ומ"ש הרב ז"ל שיוחזק כתב ידו קודם שנעשה חתנו אשגרת לישן הוא ולא דק בלשונו וזה ברור ודוק (א"ה עיין לעיל פ"ו מהלכות מכירה הלכה י'):

הלכה ז

הכותב כל נכסיו כו'. ירושלמי הביאו הרי"ף פ"ק דמכות. וכתב מרן בב"ה (סי' נ"א) דה"מ בשלא נסתלק אותו שהעדים פסולים לו אבל אם נסתלק כשרים לאותו שהעדים רחוקים לו כ"כ הרמב"ן והרא"ש ע"כ והרב ש"ך תמה עליו. שוב ראיתי בתשובות הרשב"א ח"ב סי' רל"ו דסילוק לא מהני בדין זה משום דאין סילוק מועיל להכשיר את השטר שכבר נפסל ומרן ז"ל פסק לדיניה בשלחנו וצ"ע: כתב הרא"ש בתשובות כלל ג' סימן י"ג וכל

זמן שלא נסתלקו כל הצוואה בטלה כההיא דירושלמי כו'. ודבריו נפלאו ממני דאיך משוה דין נמצא אחד קרוב או פסול לפסול מחמת נגיעת בעל דבר דכל שהוא משום ממון הוי כבעל דבר עצמו ולא בתורת עדות הוי אבל עדים פסולים משום קורבה עדים מיקרו. שוב ראיתי להרב בעה"ת שער נ"ח ח"ד שכתב נמי כדברי הרא"ש וצ"ע ועיין בהריב"ש סי' קצ"ה שכתב הפך מזה. (א"ה עיין לעיל פ"ה מהלכות אלו הלכה ד'):

פרק טו

הלכה א

כל עדות שתבא הנאה וכו'. בתשובות הרא"ש כלל ו' סי' כ' כתב שאינו יכול להעיד לא לזכות ולא לחובה דאין חילוק בעדות הפסול פסול לכל. ודברי תימה הם דכל נוגע בדבר לא מיפסיל אלא משום בעל דבר וכשמעיד לחובתו כשר ככל אדם ונאמנים נמי לחוב בעדותם לקהל. וזכורני שראיתי לאחד מגדולי המורים (א"ה תמצאנו בב"י סי' ל"ז ס"ז ד"ה מצאתי כתוב, ועיין הרשב"א סי' אלף וק"ו) בשני שותפים שהעידו בחובתם שנאמנים נמי לגבי שאר השותפים להוציא מהם וצ"ע. גם הריב"ש בתשובות סי' תע"ו על אודות החזן שפטרוהו מהמס כתב כן בדרך פשיטות יע"ש. כתב הרא"ש בתשובות כלל נ"ח סימן א' וז"ל ועתה כשלמדנו בתרא דקדקתי בסוגיא דע"כ סילוק מועיל לגבי ממון כו'. ותימה הוא איך משוי להנהו רבוותא ז"ל טועים שלא השגיחו בסוגיא. ונראה דהשותפין מעידים מוקמי לה בעדות שהיה יודע קודם שלקחו השותפין שדה זו כגון שטען המערער שמי שמכרה להם גזלה ממנו והשותף יודע בעדות קודם שלקחה דהשתא אחר הסילוק הוי תחלתו וסופו בכשרות אע"פ שבינתים נפסל דומיא דהיה יודע לו עדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו דכשר ובכי האי מקשה וליסלקו מינייהו ולידיינו ובהכי סלקא הסוגיא כהוגן וק"ל:

הלכה ג

האומר תנו מנה לעניי עירי כו'. ברייתא בפ' חזקת הבתים. וכתב מהרש"ך ח"ב ס"ס קי"ח וז"ל ועוד נ"ל לומר דכה"ג דנ"ד אפשר שיש לחלוק דלא שייך למיפסל העדים מטעם נוגעים בדבר כו' ול"ד למי שבא להתחייב לתת מנכסיו ממון שעדיין לא היה בו זכות להקדש דאז ודאי היו נוגעים בעדות כיון שבאים לזכות במה שלא בא בידם מעולם אבל כה"ג שאינו כי אם הודאות המעות שהיו בידו מגביית ההקדש אפשר לחלק שלא להרחיק העדויות מטעם נוגעים בעדות כו'. וחילוק זה אחר המחילה אין הדעת מקבלתו והוא דבר תמוה הרבה דמה לי הא מה לי הא כיון שנוגעים בעדותם וצ"ע:

פרק טז

הלכה ה

ולפיכך אין סומכין בסנהדרין כו'. כל שהיו שלשה דיינים כשרים ואח"כ נצטרף עמהם קרוב כשרים ששני הקרובים מונים להם אחד כ"כ הריב"ש סי' תי"ג ועיין במהרח"ש ובפרק מצות חליצה במתני' דחליצה כשרה בשנים ובמקום אחר הארכתי. (א"ה חבל על דאבדין ותשובות מהרח"ש היא בסי' ח"י (דף קל"ב ע"ד) שכתב דכי היכי דגבי עדות קי"ל דאם נמצא אחד מהם קרוב או פסול בטלה עדות ה"נ גבי דיינים. ומפי הרב המחבר שמעתי דהוה קשיא ליה מדתנן בפרק מצות חליצה (דף ק"ד) חלצה בב' או בג' ונמצא אחד מהם קרוב או פסול חליצתה פסולה ופירש"י דהדר הוו להו שנים אלמא דלא נתבטל כל הדין. והרב המובהק כמוהר"ר אפרים נבון נר"ו אייתי סייעתא למהרח"ש ממ"ש הנ"י ר"פ מצות חליצה בשם הריטב"א דמ"ש שמואל ואנא גר אנא היינו משום דמכל הה' עשו חבור אחד מפני כבודו כו' יע"ש):

פרק יח

הלכה ה

אין מזימין את העדים אלא בפניהם וכו'. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר לעיל פ"ג מהלכות אלו הלכה י"א):

פרק כ

הלכה א

אבל אם הוזם אחד מהם בלבד כו'. מ"ש מרן בכ"מ ושיעור הלשון כן הוא כו'. לא ידעתי מה חסרון יש בדברי רבינו או לשון מעוקם שכתב עליו הרב שיעור הלשון כך הוא ודו"ק:

הלכה ג

היו העדים שלשה אפי' מאה כו'. בפ"ק דמכות וכתב מרן הב"י סימן ל"ח וז"ל וכתבו התוספות דלענין דין עדים זוממין קאמר דלענין נמצא אחד מהני שהעידו לאחר כדי דבור קרוב או פסול עדותן בטלה כו' ועיין במ"ש התוס' בפרק זה בורר (דף ל"א) ד"ה שב"ש אומרים ודו"ק:

פרק כא

הלכה א

ומשלמין דמי טובת הנאה זו כו'. בכאן נראה שיש חסרון לשון בדברי רבינו ז"ל דהא מה שחייבים ליתן הוא העודף מטובת הנאה לא טובת הנאה עצמה דהא טובת הנאה לאו מידי חסריה אלא שאם כתובתה מנה וטובת הנאה שוה שלשים ואלו באים להעיד שגירשה ובאו לחייבו מנה מנכה הל' ששוה וחייבים בע' שכך רצו להפסידו וזה ברור:

הלכה ד

העידו על פלוני שהפיל שן עבדו וכו'. הרב הנ"י כתב בפרק חזקת עלה דמתני' דהיו ב' מעידים שאכלה שני חזקה והוזמו משלמים את הכל משם הריטב"א שהקשה דלמה משלמים כיון דאין העדים נעשים זוממין עד שנגמר דינו של ראשון וכיון דנגמר דינו של המחזיק והחזיקוהו בקרקע שהיה בידו הו"ל כאשר עשה ולא כאשר זמם דס"ל לרב דגבי ממונא נמי בעינן כאשר זמם ולא כאשר עשה. ותירץ דמיירי שהיה המחזיק חוץ לקרקע כשהוזמו. וקשיא לי עלה מהא דהפיל שן עבדו ואח"כ סימא עינו דלמה משלם דמי העבד לרבו והא כיון שנגמר דינו של העבד הרי הוא תפוס בעצמו והו"ל כאשר עשה ולא כאשר זמם וכעת צ"ע: ומ"ש רבינו ומשלמין לאדון דמי העבד אע"ג דצריך גט שחרור היינו להתירו בבת ישראל מיהו כבר הופקע שעבודו של רבו מעליו שאינו יכול לשעבדו והרי הפסידוהו גופו של עבד:

הלכה ו

שנים שהעידו על זה וכו'. (א"ה עיין באורך לעיל פ"ג מגניבה הלכה ח'):

הלכה ז

שנים שהעידו שאכל שדה זו ג' שנים. (א"ה עיין בסמוך הלכה ד'):

פרק כב

הלכה ה

ויראה לי שאם באו עדי השטר כו': הרב בעה"ת בשער י"ז ח"א סימן ד' סיים בפירוש דברי רבינו וז"ל והטעם הוא דאם הוחזק בשקרן לא הוחזקו כל ישראל בשקרנים ע"כ. פירוש לפירושו כיון דע"כ עדי השטר אינם יכולים להעיד על כתב ידם אם לא שזוכרים ההלואה או השובר כמ"ש רבינו בפ"ח הלכך אם באו עדי השטר גובין בו דתו לא חיישינן לזיופא ודבריו תמוהין דאי מהאי טעמא מכשיר רבינו בעדי השטר למה תלה

זה בהוראתו הרי גמרא ערוכה היא דאם הוא הוחזק כל ישראל מי הוחזקו והיינו בבא ראשונה שכתב רבינו משמא דגמרא מי שהביא עדים ונחקרה עדותן כו'. וכבר מהריק"א ז"ל כתב לתקן זה וז"ל כלומר שכתב ידן יוצא ממקום אחר דאי לאו הכי כיון שאין זוכרין ההלואה אין עדותן עדות ע"כ. והכוונה דא"א לאוקמי שזוכרין ענין השטר מטעמא דכתיבנא אלא דוקא כשאינן זוכרין כו' שנתקיים השטר שלא מפיהם שהרי כתב ידם יוצא ממקום אחר ואינם נאמנים לומר דאינם זוכרין מיהו אהני למאי דקאמרי שיודעין בודאי שזה כתב ידם ולא חיישינן בזה לומר אימור זיופי זייף דאינהו בקיאים בכתיבתם יותר מזולתם וזהו מה שחידש רבינו ותלה בהוראתו זהו כוונת הרב מהריק"א ז"ל. מיהו עדיין לא יצאנו מידי שאלה כיון דקיום עדי שטר זה אינו מתקיים ע"י אחרים דאימור זיופי זייף אלא ע"י עדי השטר עצמן אם כן כשאומרים שאינן זוכרין ענין השטר אלא דוקא שזה כתב ידם הרי חשוב דאין כתב ידם יוצא ממקום אחר ושטר זה אינו מתקיים אלא ע"י עדי השטר ואינהו אמרי שאין זוכרין גוף הענין והרי בטל השטר לגמרי כמ"ש בפ"ח וצ"ע: סליקו להו הלכות עדות בס"ד